

3870
ע.ע.

מדינת ישראל
ה-כ-נ-ס-ת

פרוטוקול מס' 3/59

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום א', כ' באייר תשי"ט - 10.5.59 - בשעה 11.0

ג כ ח ו :

- חברי הוועדה: ז. ורהפטיג - היו"ר
- ב. אזוליה
- ע. איכילוב
- י. בדר
- ה. ברנר
- ד. בר-רב-האי
- ש. גרוס
- ע. דבני
- י. הררי
- י. חמיס
- ב. לזקר
- מ. מנה
- ח. צדוק
- י. קליבנוב
- ח. רובין
- י. ש. רוזנברג
- י. ורקח

סוזמנים:

- א. ירין - משנה ליועץ המשפטי
- מ. שלגי - מטעם משרד המשפטים
- ש. גוברמן - עוזר ליועץ המשפטי של משרד הסנים

סדר-היום:

הצעת חוק הבחירות (הגבלת דרכי תעמולה), תשי"ט-1959.

היו"ר ז. ורהפטיג:

פותח את הישיבה.

י. בדר:

אני מבקש להעמיד בהודמנות הקרובה במדר-יומה של הוועדה את הדיון בהצעת החוק של חבר-הכנסת ניר, שעברה את הקריאה הראשונה.

בדיון שבחבר-הכנסת שופמן, שהיה חבר ועדת המשנה שדנה בהצעת חוק הבחירות (הגבלת דרכי תעמולה), אינו נוכח בישיבה זו, אני מבקש לא לערוך היום הצבעות.

היו"ר ז. ורהפטינג:

אנו מקיימים היום ישיבה שלא מן המניין רק לדיון בהצעת החוק המונחת לפנינו, עם פתיחת מושב הקייץ, נביא כחשבון את הבטיחה שעורר חבר-הכנסת בדר בין יתר הנושאים העומדים בסדר-יומה של הוועדה.

אשר למשאלה לא לקיים היום הצבעות,

אני מניח שאפשר לקבלה.

אבקש את היו"ר שעת המשנה, שדנה בהצעת

החוק, למסור דו"ח על עבודת הוועדה.

י. ש. רוזנברג:

הצעת החוק, שוועדת המשנה הכינה, נתקבל

בה בחלקו הנוהל פה-אחד. מחוץ לנקודות

אחרות לא היו חילוקי דעות, או יותר נכון, היו חילוקי דעות ובאו לידי פשרה מוסכמת, שלדעת חברי ועדת המשנה יפולה להתקבל גם במליאת הוועדה, מכיון שחברי ועדת המשנה ייצגו את רוב המפלגות והגיעו לידי הסכם לאחד התייעצות במפלגותיהם, נוסף לחברי ועדת המשנה, בשלב מסויים השתתף בדיוניה גם חבר-הכנסת אלון, שהיה אחד מבעלי הצעת החוק שאנו דנים בה.

ישנן בהצעת החוק שני סוגי הגבלות:

הגבלות המתחילות 150 יום לפני יום הבחירות וממשיכות עד יום הבחירות והגבלות המתחילות 50 יום לפני הבחירות או אחרי שרשימת המועמדים מקבלת אישור. ישנן הגבלות המתחילות 150 יום לפני הבחירות ונפסקות זמן קצר לפני הבחירות, בדרך-כלל, חילקנו את התקופה שלפני הבחירות ל-2: התקופה הקרה יותר - 150 יום לפני הבחירות, והתקופה החמה יותר - 50 יום לפני הבחירות. במקרים מסויימים הגבלנו יותר בתקופה החמה יותר; ישנם מקרים שקבענו הגבלות דוקא לגבי התקופה הקרה והסרנו את ההגבלות זמן קצר לפני הבחירות.

סעיף 4 נתקבל ללא התנגדות, בסעיף 5

נתקבלה הצעת חבר-הכנסת אלון שהציעה דעות. בסעיף 6 היתה הצעה לקבוע הגבלה חמורה יותר והמינימום שנקבע נתקבל כפשרה.

בסעיף 8 ישנה הסתייגות של חבר-הכנסת

איכילוב, המציע להתיר תעמולה באמצעות מודעות בקולנוע, חבר-הכנסת צדוק מציע להתיר תעמולה באמצעות סרטים, לאנ דוקא בקולנוע.

בסעיף 9 הצענו להסכם על הגבלת השימוש

באורות, אולם לא קבענו את גודלה של האות המוארת, ישנה הצעה להרחיק לכת ולאסור גם שימוש באות מוארת.

סעיף 10 נתקבל פה-אחד.

בסעיף 11 ישנה הסתייגות של חבר-הכנסת

צדוק, המציע להתיר הצגת סרטי הסברה בתעמולת בחירות.

סעיף 12 נתקבל פה-אחד.

סעיף 13 בא להקל על ביצוע הדראות החוק.

בסעיף 14 ישנן שתי גירסאות, והוועדה

תצטרך לקבל עמדתה.

בקשר לסעיף 17, השופט אייזנברג הבטיח

שתוך זמן הבחירות ייקבע בכל איזור בית משפט מיוחד שיטפל בדרך-מהירה בקובלנות הקשורות בבחירות.

ה' ד' ז' ו' דהפטיג:

נצבור לדיון בסעיפי החוק.

י. בדר:

חסרה בהצעת החוק הגדרה של "תעמולת בחירות".

מה מוסיפה להצעת החוק ההגדרות של "מפלגה" ו"רשימת מועמדים"? רשימת מועמדים קיימת רק לאחר שאישרה, כלומר 28 יום לפני הבחירות. פירוש הדבר שישנן שתי הוראות: אחת לגבי תעמולה של מפלגה, הכבולה 150 יום לפני הבחירות, ואחת לגבי תעמולה של רשימת מועמדים, הכבולה רק במשך 28 או 20 יום לפני הבחירות.

י. ש. רוזנברג:

ההגדרות האלו דרושות בקשר למעוף הענשים.

י. הררי:

תמיד נזהרנו בכנסת מלהשתמש במושג "מפלגה", בכנסת ישנן סיעות, אני מציע גם כאן להשתמש במונח המקובל, ואני מציע להצטמצם באותן הסיעות שהוכרו בכנסת היוצאת בתאריך מסויים לפני תעמולת הבחירות, אגב, צריך להשאיר אפשרות לאיחודים ופילוגים של מפלגות גם בזמן הבחירות, אני מצטרף להערתו של חבר-הכנסת בדר בקשר ל"רשימת מועמדים".

אם לעצור על סעיפי הצעת החוק, יש להעמיד את השאלה אם בכלל ההגדרות האלו נחוצות, בראש החוק צריכה לבוא הגדרה של מושג החוזר בסעיפי החוק, הצעת החוק דנה באיסורים כלליים וענין המפלגות נזכר רק בסופו.

ע. איכילוב:

שתי הערות לסדר.

לאחר שהכנסת העבירה את שלוש הצעות החוק ומליאת הוועדה דנה בהן, העלה חבר-הכנסת בגין את שאלת הגדרת המושג "תעמולת בחירות", אולם היה ברור לחברי הוועדה שכל נסיון לעסוק על כך שהחוק יכלול כראשיתו הגדרה של מהות תעמולת הבחירות יביא לכך שהחוק לא יתקבל בכלל, ולכן הוסכם בוועדה שהצעת החוק לא תכלול הגדרה זו, וכל "הזרה לנושא זה היא סתימת הצולל על החוק הזה, ולכן אני מבקש לא לחזור לענין זה.

ישיבה זו לא נועדה לדיון יסודי בהצעת החוק, כי אם לקבלת החלטת להביא את הצעת החוק לקריאה ראשונה, לאחר שהצעת החוק תתקבל בקריאה ראשונה ותחזור לוועדה, גובל לקיים את הדיון היסודי, משום כך, אני מציע לא להיכנס לדיון על הגדרות, נחליף כמה הערות ונקבל החלטה להעביר את הצעת החוק לקריאה ראשונה בכנסת.

י. ש. רוזנברג:

נכון שחייטשנו הגדרה למושג "תעמולת בחירות", ולא מצאנו, בכל סעיף ישנה הגדרה חלקית של תעמולת בחירות, ואי-אפשר לקבוע מראש את כל הפרטים.

כל ההגבלות בהצעת החוק הן כלליות, ואינן סתייחסות רק למפלגות או רשימות מועמדים, היועצים המשפטיים היו בדעה, כי ברוב שסיעה נכנסת לתעמולת בחירות, היא הוסכת למפלגה, ולכן הציעו להשתמש במונח "מפלגה".

מ. סנה:

אולי נחשוב מחדש אם החוק הזה בכלל נחוץ? למציעי החוק היתה כוונה טובה, וועדת המשנה עשתה עבודה טובה, אולם לאחר שאני קורא את סעיפי הצעת החוק, אני חושב שהם מחטיאים את המטרה.

ע.ע.

כיונת הצעת החוק היתה להשוות את האפשרויות

של המפלגות העשירות עם המפלגות העניות יותר, התוצאה איננה עוזרת למפלגות הקטנות ואיננה מבטלה את המפלגות הגדולות בהוצאות, לפי החרשמותי מסעיפי הצעת החוק, התוצאה היא - התערבות בחופש תעמולת הבחירות, התערבות שאינה מיוזמי הצעת החוק לא רצה בה, הצעת חוק זו לא תביא לצנע, היא תטיל כבלים על חופש ההסברה והתעמולה בבחירות, והרי איש מאתנו אינו רוצה בכך, ישנן מפלגות שמצבן שונה, ולכן בחירת האמצעים היא שונה, אשר לשמירת הסדר והנקי ישנם חוקים שונים הדואגים לכך, לכן, לדעתי, אין כל צורך בהצעת החוק.

ב. אזניה:

מכיון שהאיסורים בקשר לתעמולת בחירות אינם מוטלים על המפלגות, כי אם כלליים, עומדת הבעיה

של העתונים הבלתי תלויים.

נראה לי שאין אפשרות להחליף את המלה "מפלגה"

ב"סיעה", כי לא תמיד זה זהה.

כאזרח, אני מוכן לקבל את דעתו של חבר-הכנסת סנה

שאולי בכלל אין צורך בהצעת חוק זו, אולם אינני מקבל על עצמה לסכם עמדה בענין זה.

ס. סנה:

אף אני הבעתי דעתי זו כאזרח.

ב. אזניה:

אם יימצאו עוד נציגי סיעות שיעלו דעיון זה, אפשר יהיה לדון בזה.

ח. רובין:

אני מופתע מדברי חברי הכנסת סנה ואזניה,

לא יושבים כאן אנשים פרטיים, יושבים נציגי סיעות

לאחר שדודת החוקה העבירה ללא התנגדות את הדיון בנידוא-לוועדת-הסנה, אשר לא קיבלה את הציקרון שהיה מונח בהצעתי ובחלק גם בהצעת חבר-הכנסת אלון בדבר הגבלות כספיות, בטענה שאין זה מעשי, והגיעה להסכם בדבר הגבלת דרכי התעמולה, אשר נתקבלה כמשרה ע"י נציגי רוב הסיעות בכנסת, מתוך הנחה שבה המינימום שאפשר להשיג, אינני מבין את הגישה של חברי הכנסת סנה ואזניה, אינני רואה בהצעת החוק הגבלה של חופש הדיבור והתעמולה, כל ההגבלות המוצעות הן הגיוניות ונחוצות.

אשר להגדרת המושג "תעמולת בחירות", השתכנעתי כי

קושי ההגדרה הוא כה גדול שמוטב להשאיר זאת לבית המשפט, אין זו נשכילי שאלה עקרונית.

אני תומך בהצעת חבר-הכנסת איכילוב להחליט על

הבאת הצעת החוק לקריאה ראשונה בכנסת.

ש. גרוס:

חובתנו המוסרית היא לא רק לערוך בחירות, כי-אם

גם לחנך את הציבור, עלינו למבוע את כל הרעש

והמתיחות שהיו קיימים עד עתה מסביב לבחירות ולערוך בחירות שקטנות יותר. יתכן שפה ושם יש צורך לתקן את הצעת החוק, אולם באופן כללי יש לקבלה.

ח. צרום:

גם לאחר דבריו של חבר-הכנסת סנה, נראה לי שיש

בהצעת החוק כמה גרעינים חיוביים שצריך לקבלם.

יחד עם זאת, אינני מסכים לדברי חבר-הכנסת רובין שאין זה לגטימי להעמיד את הצעת חבר-הכנסת סנה לבטל לנפדי על החוק.

בקשר לסעיף 1, גם אני איני בטוח אם כל המיעוט המיוצגות כיום בכנסת מאורגנות כמפלגות, אני מציע לחזור בסיום הדיון על הצעת החוק לשאלה אם שתי ההגדרות הללו נחוצות. אני מודה שאם לא הכנסנו הפדרה של "תעמולת בחירות" היה זה מטעמים של אזלת יד, ניסינו כוחנו בהגדרות שונות ובסופו של דבר לא הצלחנו.

י. ברר: אם נחליט להביא את הצעת החוק לקריאה ראשונה, עלינו לסכם את דעתנו בקשר לסעיף 14, כי איננו יכולים להביא שתי גירסאות, כן עלינו לדייק יותר מבחינה משפטית בניסוח סעיף 2. עלינו להחליט גם על פרטים שונים הקשורים בסעיף 5.

י. הררי: לאחר דבריהם של חברי הכנסת סנה ואזניה - ואני מטכ"ם לדברי חבר הכנסת צדוק שגם בשלב זה אפשר לדון מחדש בנחיצות החוק - נדמה לי כי כל אלה שהעירו על הצורך בחוק זה, לא הפנו את תשומת הלב לכך שבדימוקרטיה לא יתכן שהנציחן יהיה לפי הקפיטל. אחד הדברים היסודיים בדימוקרטיה הוא לצרם לכך שיבחרו במפלגות לפי הדעות שהן מייצגות, ולא לפי הכסף שהן מוציאות לתעמולה. אינני מסתפק בהצעת החוק, אולם אני חושב כי זהו נסיון ראשוני, אם רוצים לחסוך בהוצאות, להכניס תכנון כששהו ולהקל על אלה המשתתפים במלחמת הבחירות.

הרחל לקיים ישיבה נוספת ביום א',
24,5, בשעה 11,00.